

CHỦ ĐỀ: SÁNG TẠO CÙNG TIẾNG CƯỜI

“Vui sướng đi cho đời ta vui
Vui sướng đi cho người cùng vui...”¹

Đọc văn bản và thực hiện các yêu cầu:

NỤ CƯỜI

(Tóm tắt đoạn đầu: Cha của Hoạt là một “ông giáo muốn con ông biết chịu đựng kham khổ, có đủ gan dạ để lúc gặp, có thể vui vẻ mà chống lại những gian lao ở đời, vì thế ông cố luyện cho con ông không bao giờ phàn nàn, than thở, kêu rên, khóc lóc. Không được buồn nản, phải tươi cười luôn luôn...” Vào năm cha mẹ lần lượt qua đời, Hoạt mới trạc mười hai tuổi, đã bắt đầu cuộc sống tự lập, xa anh trai và ở nhờ gia đình của cậu bé Nam, một người bạn học. Nam cũng là nhân vật xưng “tôi” để kể lại câu chuyện này.)

Ngày nay, có từng trải ít nhiều, càng ngẫm nghĩ tôi càng phục Hoạt. Hoạt thật đã can đảm hơn nhiều bạn sần sần tuổi anh. Bởi vì không phải chỉ nhảy xuống nước cứu một người chết đuối, hay xông vào lửa để cứu một đứa trẻ thoát nguy, mới là can đảm thôi đâu. Lặng lẽ mà chịu những cái khó chịu hàng ngày, lặng lẽ mà đau đớn khi nỗi đau đớn không tránh được, lấy nụ cười mà che giấu cái buồn riêng của mình, để người chung quanh khỏi buồn lây... Thế cũng là can đảm, mà lại là một thứ can đảm ít người có được.

(Lược một đoạn: Hoạt có “cái mũi đỏ như con tôm luộc chín” mà mỗi lần kể về nó, cậu lại có một câu chuyện đùa cợt, tạo sự hài hước khác nhau. Dưới đây là giai thoại cái mũi mà Hoạt kể cho Nam nghe.)

Ngày xưa có một thằng bé tên là Hoạt, tính tham ăn mà láu lỉnh. Nó có một cái tài rất lạ, là ăn cả chua sống mà không nhăn mặt. Một hôm, có thằng con người hàng xóm có một quả cà chua đỏ mọng. Nó lại gần thằng kia, bảo rằng: “Tao biết một trò quỷ thuật rất hay; tao có thể bỏ cả quả cà chua của mày vào mồm nuốt đi, rồi lại hắt hơi cho nó bật ra bằng mũi.” Quả nhiên, thằng bé ngờ ngạc nhiên nọ mắc mưu, nó đưa quả cà chua cho Hoạt, đồ Hoạt làm cái trò lạ ấy. Hoạt thích chí nuốt liền. Nhưng nuốt xong còn phải tính sao để có thể hắt hơi cho nó bật ra. Nó bảo thằng bạn nhìn vào mũi nó. Nó định hắt hơi một cái rồi ừ té chạy. Nhưng vừa hắt hơi xong thì bạn nó kêu lên: “Tài thật!” Hoạt ngạc nhiên lấy gương soi: thì quả thật có một quả cà chua to tướng dính vào mặt Hoạt, nó cứ dính mãi đấy rồi lâu dần thành cái mũi.

Tôi bé luôn:

- Thế trước kia anh không có mũi à?

Hoạt thân nhiên trả lời:

- Làm gì có! Nếu có mũi, thì đã không người được câu chuyện vô lý này!

(Lược một đoạn)

Tôi yêu Hoạt như một người anh. Mà có ai không yêu Hoạt được? Chỉ vì anh không biết giận ai bao giờ. Ở trường, anh có cách chỉ dùng một nụ cười cũng đủ để các bạn có cảm tình cùng anh ngay. Tôi còn nhớ có lần bao nhiêu bạn xúm xít lại chế cái mũi đỏ của anh. Mới đầu tôi cũng buồn cười. Nhưng sau thấy anh em làm quá, tôi tức lây cho Hoạt, sùng sộ gờn nắm tay lên mà bảo:

¹ Nam Cao, truyện ngắn *Nụ cười* in trong *Con mèo mắt ngọc - tập truyện viết cho thiếu nhi* do Lại Nguyên Ân sưu tầm, biên soạn, NXB Kim Đồng, Hà Nội, 2024, tr.46.

- Đứa nào nói nữa, tao đâm vào mặt cho mà biết tay.
 Hoạt đứng lên giờ ngay cái mũi đỏ chót ra:
 - Nam đâm ngay vào cái quả cà chua này cho nó bẹp đi cho rồi!
 Tôi bật cười. Tất cả anh em đều cười. Hoạt vui vẻ bảo:
 - Bây giờ các anh ngồi cả xuống đây mà nghe tôi kể chuyện cổ tích cái mũi cà chua.
 Tôi xua tay:
 - Không nghe nữa! Không nghe nữa! Tôi biết rồi.
 - Biết thì anh thử kể đi xem nào.
 - Ngày xưa có một thằng bé tên là Hoạt, tính tham ăn...
 - Ô, thế thì không phải rồi. Câu chuyện của tôi khác.
 Cả bọn nhao nhao lên:
 - Thế thì kể đi! Kể đi xem nào! Kể đi.

Hoạt giờ tay ra hiệu cho họ ngồi yên, rồi kể:
 - Ngày xưa có một thằng bé chăn trâu là Hoạt. Nó có một cái mũi y như mũi của tôi, nghĩa là đỏ như quả cà chua. Nó ở chăn trâu cho một bà bác, mắt cặp kềm mà tính cẩn thận đúng như những người đời cổ. Bà bác ấy phải một cái tật là thối cơm lâu. Mỗi lần đi cắt cỏ về, thấy chưa được ăn, Hoạt hay lẩn vào đồng rơm ở xó bếp làm một giấc. Bà bác mắt cặp kềm nên không biết. Một hôm bà định nấu cà chua, không biết lỡ tay thế nào bà đánh rơi một quả, nó lẩn vào tận đồng rơm. Bà chạy lại và nhặt lấy. Không ngờ đó lại là cái mũi của thằng cháu đang ngủ mê. Thấy có người nằm mũi, Hoạt giật mình tỉnh dậy. Trông thấy bác nó một tay bóp mũi mình, một tay cầm con dao, nó hoảng sợ kêu râm lên như bò rống...

Chúng tôi cười đến gần bò ra sân trường. Hoạt đợi cho cười chán rồi mới bảo:
 - Rồi các anh có biết ra thế nào nữa không? Từ hôm ấy, bà bác thằng Hoạt đã cẩn thận, lại cẩn thận hơn. Mỗi lần muốn thái một quả cà chua, bà soi lên tận mắt nhìn và hỏi: “Có phải mũi mày đây không Hoạt?” Không thấy quả cà chua trả lời, bà mới đặt xuống thớt mà thái ra.”

(Nam Cao, truyện ngắn *Nụ cười in trong Con mèo mắt ngọc* (tập truyện viết cho thiếu nhi) do Lại Nguyên Ân sưu tầm, biên soạn, NXB Kim Đồng, Hà Nội, 2024, tr.46-69)

Câu 1 (4 điểm):

Trong câu chuyện, nhân vật Nam luôn bày tỏ sự nể phục Hoạt vì khả năng đùa vui trong mọi hoàn cảnh và cho rằng “không phải chỉ nhảy xuống nước cứu một người chết đuối, hay xông vào lửa để cứu một đứa trẻ thoát nguy, mới là can đảm thôi đâu. Lặng lẽ mà chịu những cái khó chịu hàng ngày, lặng lẽ mà đau đớn khi nỗi đau đớn không tránh được, lấy nụ cười mà che giấu cái buồn riêng của mình, để người chung quanh khỏi buồn lây... Thế cũng là can đảm, mà lại là một thứ can đảm ít người có được.”

Bạn hãy viết một bài nghị luận xã hội bàn về “sự chịu đựng lặng lẽ, lấy nụ cười mà che giấu cái buồn riêng của mình” như một sự “can đảm” được nhân vật Nam khẳng định. Từ đó, liên hệ và thể hiện suy nghĩ của bạn về hiện tượng nhìn nhận thể hệ trẻ ngày nay là “thế hệ cọt nhả”.

Chú thích: Thế hệ cọt nhả là khái niệm thể hiện tinh thần vui vẻ, hài hước, hay đùa nghịch, tạo ra tiếng cười của thế hệ trẻ ngày nay trong các hoàn cảnh, tình huống đời sống. Hiện nay, khái niệm này đang được sử dụng phổ biến và theo những góc độ nhìn nhận khác nhau.

Câu 2 (6 điểm):

Từ hai câu chuyện về nguồn gốc cái mũi đỏ mà nhân vật Hoạt đã kể trong văn bản trên, bạn hãy viết một bài nghị luận văn học bàn về sự sáng tạo và tái sáng tạo trong lĩnh vực văn học dựa trên chất liệu hiện thực. Qua đó, làm rõ sự linh hoạt, tính biến đổi (khả biến) trong sáng tạo, đồng thời, khả năng tạo ra những phiên bản khác nhau của cái tôi tác giả. Bài viết sử dụng dẫn chứng bằng những tác phẩm văn học mà bạn đã học và đọc thêm.

-----HẾT-----

- Thí sinh không được sử dụng tài liệu; Giám thị không giải thích gì thêm.